

ТЕОРІЯ ВЧИНКУ В. РОМЕНЦЯ ТА УКРАЇНЬСЬКА ХОРОВА ШКОЛА: ПСИХОЛОГІЯ, ПОЛІТИКА, ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ

Кашаюк В. М.,

<https://orcid.org/0000-0003-4396-8946>

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичного мистецтва
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Мойсіюк В. В.,

<https://orcid.org/0000-0002-3223-5205>

заслужений діяч мистецтв України,
доцент кафедри музичного мистецтва
Волинського національного університету
імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Теорія Вчинку українського вченого Володимира Роменця є важливим здобутком вітчизняної науки, крізь концептуальні основи якої можна розглядати різноманітні явища мистецької історії. Відтак, аналіз (крізь призму вказаної теорії) діяльності представників української хорової школи, що в умовах бездержавності та визвольних змагань стали на чолі національних рухів, засвідчив про духовний подвиг значної кількості мистців як Вчинок.

Ключові слова: теорія вчинку, українська хорова школа, мистці-націонарії, українське хорове мистецтво.

The Theory of Action by the Ukrainian scientist Volodymyr Romenets is an important achievement of national science, through the conceptual foundations of which one can consider various phenomena of art history. Therefore, the analysis (through the prism of the specified theory) of the Ukrainian choral school representatives' activities, who became the leaders of national movements in the conditions of statelessness and liberation struggles, testified to the spiritual feat of a significant number of artists as an Action.

Key words: *theory of the act, Ukrainian choral school, passionate artists, Ukrainian choral art.*

Теорія Володимира Роменця, представлена у праці «Психологія творчості» [8] – одне із видатних явищ національної науки, що має концептуальні виходи на різноманітні сфери художньої, наукової та інших видів такої діяльності. Керуючись ідеєю про визнання справжньої творчості як Вчинку – явища моральної дії, автор дав критерій для аналізу діяльності її носіїв саме крізь призму вказаного аспекту – *moralitas*.

Ідея творчості як Вчинку є особливо цінною в контексті її експлікації у сферу української культури, розвиток якої в умовах бездержавності вимагав максимальної активізації усіх духовних зусиль провідників нації – мистців, адже, за словами Євгена Маланюка, «Як в нації вождя нема, Тоді вожді її – поети...» [5]. Такими вождями в реаліях історії українського народу, якому генетично притаманна пісенність як форма самовираження, почасти ставали *представники української хорової школи* – керівники колективів професійної та аматорської творчості.

Якщо далі робити аналогії до тексту «Послання» Євгена Маланюка, написаного у 1925–1926 роках і присвяченого Максимові Рильському, то можемо сказати, що діячі хорової культури і доби розстріляного Відродження, і, почасти, й наступних поколінь, йшли шляхом саме поетів-вождів: «творили вічні міти...», «давали форму почуттям...», «ростили й пестили події...» [5], а у найбільш важкі часи лютування російсько-більшовицької імперії не тільки у переносному, але й у прямому сенсі клали життя за національні ідеї, а їхні наступники у добу державної Незалежності впроваджують національні цінності, що є головною зброєю проти агресора. Ось таку пасіонарну діяльність і пропонуємо називати Вчинком, посилаючись на теорію психології творчості іншого національного сподвижника, психолога Володимира Роменця, який трактував вказаний акт як «спосіб особистісного існування в світі» [7, с. 13], а важливістю осмислення діяльності представників хорової школи крізь призму вказаної теорії вважаємо за доцільне обумовити актуальність і важливість даного дослідження.

Таким «вождем-поетом» в українській хоровій культурі став основоположник національної хорової школи Микола Лисенко та послідовники мистця – представники «розстріляного відродження», ким стала практично вся полисенкова школа: Микола Леонтович, розстріляний більшовиками, Василь Верховинець, кого довели до смерті у катівнях НКВС, Кирило Стеценко, що покинув столицю, Дмитро Котко, котрий пройшов репресії і табори, Олександр Кошиць та Яків Яциневич, що були вимушені емігрувати та інші хормейстери, про яких пишуть Анатолій Лашенко [4], Ганна Карась [2], Георгій Шибанов [9], Степан Стельмашук [1] та ін.

Представлене нами розуміння пасіонарної діяльності представників української хорової школи як Вчинку має точки дотику із концепцією виконавської школи Івана Котляревського. Якщо трактувати, відповідно до поглядів музикознавця, *продуктивну модель* виконавської школи у пізнавальній сфері як *систему особистісних мотивацій, які є основою для прийняття рішень* [3], то у діяльності М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця, В. Верховинця, Д. Котка, Н. Городовенка, Я. Яциневича та багатьох інших мистців побачимо саме таку мотивацію до збереження національних духовних цінностей і утвердження української державності, яка і зумовила їхню життєтворчість як Вчинок.

Водночас, якщо трактувати хорову школу як форму збереження і передачі традиції наступним поколінням, то побачимо і її важливий педагогічний, *виховний сенс*, закладений у пасіонарній діяльності її представників. Аналізуючи такі бачення, О. Марач приходить до розуміння школи як синергетичного феномену, трактуючи її як відкриту систему з множинною кількістю варіантів, які «виростають із матриці школи, проходять через нові якісні етапи у творчості послідовників і функціонують за законами саморозвитку у поліваріантному соціокультурному континуумі» [6, с. 36]. У контексті української хорової школи такими послідовниками хормейстерів-пасіонарів стали М. Колесса, В. Іконник, П. Муравський, А. Авдієвський та інші мистці-педагоги, що

сформували основи для сучасного розвитку хорової культури в її множинних і розмаїтих виявах.

Література:

1. Дмитро Котко та його хори : Статті, рецензії, спогади, документи / ред.-упор. С. Стельмащук. Дрогобич : Відродження, 2000. 336 с.

2. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. –1164 с.

3. Котляревський І. Про два типи шкіл – репродуктивні і продуктивні. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2007. Вип. 54 : Музична педагогіка. С. 29–33.

4. Лашенко А. Українське хорове мистецтво ХХ ст. Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 1999. Вип. 14. Кн. 6 : Музичне виконавство. С. 18–31.

5. Маланюк Є. Посланіє [Електронна копія]. Літературно-науковий вісник. 1926. Річник 25, т. 91, кн.12. С. 289–302. URL : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=8386>

6. Марач О. Академічне хорове мистецтво у соціокультурному континуумі західного регіону України періоду незалежності (на прикладі Волині) : дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Львів, 2013. 235 с.

7. Роменець В. Вчинок і постання канонічної психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії / за ред. В. Татенка. Київ : Либідь, 2006. С. 11–36.

8. Роменець В. Психологія творчості. Київ : Либідь, 2004. 288 с.

9. Шибанов Г. Нестор Городовенко. Життя і творчість / Дослідна фундація імені О. Ольжича в США, Філія Українського національного об'єднання у Монреалі (Канада). Київ : Вид-во імені Олени Теліги, 2001. 248 с.